

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Commentarius in VIII libr. philosophicorum Arist.
exceptus a Michael Schweizer, mon. Salemitani professo -
Cod. Ettenheim-Münster 359**

Specius, Johannes

[S.l.], 1596

Caput 8num

[urn:nbn:de:bsz:31-132384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-132384)

...arbores numerata & q̄ in media exphate foruntur;
 ...a finis cetera. Hoc int̄. mte s̄ h̄o p̄tel & res q̄ finis
 ...ominat nota c̄a finalis proprio modo & uolunta
 ... ad amore & q̄ supradictum q̄ est prioris q̄oris
 ... ille quos est uery effectus c̄a finalis. p̄or
 ... ga in illo amore n̄ est somitas & quementia q̄
 ... uoluntat̄ effectus ad se p̄trahat eo modo quo finis mo
 ... uere ac p̄trahere solet.

capit 8 uum.

In quo cap̄ stater & p̄lix controuersiam ad p̄sentia
 ... tam par̄ facientes p̄p̄nt uol̄t̄ utrumne p̄ p̄ fi
 ... Deinde quam sit uis neut̄at̄ in uol̄t̄
 ... cum res natural̄ necesse sint atq̄ oculi hoc
 ... formati q̄ pedes uenter & cetera animalis u. q̄
 ... quomodi sint talibz ordine q̄structa an id p̄o
 ... ueniat à n̄a an u. ab aliquo fine. Affirmationem
 ... q̄ p̄ionibz p̄tem s̄o uol̄t̄ geludat̄ stator /^a. Curatio
 ... à casu ut fortuna sunt res p̄ nec p̄leuz sunt: at
 ... res natural̄ p̄ aut frequat̄ tales eueniunt q̄ res
 ... natural̄ à casu non sunt q̄. It̄ p̄ finem q̄ n̄ aca,
 ... su n̄o It̄ p̄ finem sunt. 2^a Da Ars aut p̄ p̄it
 ... raq̄ aut ipsa imitat̄. Sed ars p̄ finem op̄ali
 ... q̄ & n̄a. 3^a Non q̄tingeret error in arte nisi
 ... ars p̄ finem ageret q̄ et in n̄a p̄tm s̄u error
 ... nullus q̄tingeret nisi finem n̄a intenderet; q̄ ta

tam in arte quā in natura contingunt errores. s. quod
 in arte patet Medicis. n. in potentia n. convenientia seu
 nō comodo tunc medicamenta scribit. Quod in natura
 patet ex monstris. Hinc tandem sunt fortis etia
 lente p̄t̄ta coarctant sese omnia oculis ultro respiciunt
 natura pulchritudo decoris mirabilis quē res nō diffimulā
 in se aggruent varietatē sic cōstitat ut eundem
 affigat aliūq̄ finē scripto cōstitare nō potest utiq̄
 q. 1. art. 1. Docent conimbr. Neq̄. n. varietatē
 convenientia de ḡsensio aliqua inconstatōem patit;
 neq̄ in tanta naturarū varietate stabili est autē
 utinam ḡsensio in res physica in aliquod cōe bonū
 q̄ finē rēq̄ obtinere optet uniuersa cōspirant.
 Est autē hoc bonū natura ḡsensio ordoq̄; cuius appē
 titio & studium in solentiam potentiorū p̄t̄m inuē
 do colit; in firmiorū inconstatibz acuit contra
 riorū impetū refraat. Ac deniq̄ sic uniuersa ad
 temperem & moderatēq̄ uocat ut nō tam in se
 diffidit diffidere quā in cōe factz & amictū cō
 stre uideant.

vide conimbr.

Quaestio 3ta

Contiaes quaedam et fixe licet solita

^{in dicto}
^{firmis e. ad conimbr}
^{omnium}
 Declarat. Primo sic solet a p̄t̄is fixam e. cōe. acūq̄ omnia q̄
 sic manifeste declarat. q̄ efficiens nūq̄ agit nisi
 aliuūq̄ ḡra q̄ necesse est ut finē sit a quo nō

4to igitur. ostendit. qd e' ca' p se i' quo effectus p se &
principalit' pendet s' effectus et p se & primita
ut pendet a tali fine q' r'aa' sua & s'um' r'aa'
roem no' est atq' ut alia ad q'su' referri debeant q' et
ille finis est ca' p se ad principalit'.

5to dicitur. Sicut dicunt solimodo agentia intellectiva q' dicitur q' p'ic loque
do agere p' finem; omnia u' & seip' carentia p'ic
agi qua' agere p' finem; hoc n. supra no' dicitur
ad finem s' dicitur a Deo & intelligentis probat in:

probat. Illud proprie loquendo agit p' finem q' fine & media
in illa ordinata cognoscit: at sola intellectiva p'ic
nem & media forte cognoscit: q' illa sola proprie

probat Minor. agunt p' finem. probat Minor cognoscere fine
forte e' cognoscere illum tanq' sibi convenienter
& p' talia media p'ic augu'; cognoscunt
media forte e' cognoscere illa quatenus ordinata
& ducunt ad talem finem p'sequendum: at sola
r'aa' q' dicitur sic cognoscunt finem & media q' sola illa
finem & media forte cognoscunt: omnia u' n. n.
in cognoscunt finem & media q' t'm' appetunt
illam rem q' est finis ac sibi convenienter s' rem
illam ^{non} procurant p' talia ut talia media:
t'm' n. n. nati & terminare postq' appetunt id
q' est finis ut qd sibi convenienter appetunt rem
q' est medium tanq' aliquid sibi convenienter non
ut qd t'm' ordinem ad finem. Insuper illa vero

no manibus eodem cognoscunt modica & sine in ea nullo modo apprehendant. Contra hoc deum obijci: In dem obiectio
 toum operationibus multa & admodum manifesta rōn in di
 ad rōmā; q̄ nō oīs p̄rog rōn epp̄ia sunt q̄ sine
 nō h̄ manū h̄ forte quoq̄ cognoscunt. H̄nd probat
 eḡ mutua Iḡatione qua int̄ se uti cōp̄uerunt
 aues n̄pe q̄ sibi coniciunt ac inuicem respondent.
 Dem̄ q̄a in eis multa ebeant instutum insignia Āaob̄ationes
 ut in leonibz magnanimitatē in canibz amorē, in
 eleph̄antibz prudentia et: p̄terea q̄a eom̄ rōnula
 tanto ingenio & artificio sua opa moliant ut non
 nisi ex artis regula ad eoz rōn officere uideantur.
 Dem̄ q̄a sapienter bruta res futurab p̄sa p̄re.
 h̄nd p̄i uisunt acuz mutas flumias & tempestates na
 turali certitudine p̄am̄tiant. Sed responder̄ Responder̄ p̄
 bruta nihil p̄rog n̄r n̄pe q̄a h̄nd p̄rog
 eoz ab illi essentialit non distingui. Dem̄
 ipsa quoq̄ sicut loies agendi libertate p̄dita eē
 falsum eē inde p̄ti colligunt; q̄ s̄gt̄ bruta B.
 p̄rog inclināō q̄dam p̄antibz in h̄ quā sequit̄:
 Ser̄. a. uulpes subdola s̄t; ser̄ aranea ingenio
 sa & infidiatior; ser̄ gues circumsp̄cta; ser̄ lepo
 res p̄anti; ser̄ lupi p̄dator; ser̄ apes indu
 stria; ser̄ formica p̄mida. Atq̄ ita s̄gt̄ p̄e
 cied ex mutua p̄p̄ensione certum s̄nt opandi
 modū à quo non descedunt. Atq̄ ad sua opa certa

& nō alia sese applicant. Nō ita sgti hōes in una
specie quoniam unum certum opandi modū a nā
p̄cipuum observāt s; pro ea qua possent arbitriū
bertate varia diversissimāq; studia complēt.

Respondet ad 1^m. Ad 1^m respondet Animum s; nūmū concerta ut cū hō
emag rōis cum id signis natūty quō nō fieri potest

Respondet ad 2^m. Itaq; Ad 2^m tr̄ non nichilum s; nichilū quā
dam unū rā bñhō mēc in vitz ab agente hō

Respondet ad 3^m. Ad 3^m. opa ista quālibet rā
s; arbitriū ab illis conjiū. quō n. arbores et

Animalia facultatum in absq; sensu radices suas
tam mirabilē in terra desipas ac dispersas hō
ramosq; tanto ordine ac varietate ex hōiales
sic et dmta animantes sensum opē solūq; p̄cipū

Respondet ad 4^m. Itaq; Ad 4^m. Tr̄ bellior temperata
quā n. s; vltimū Tr̄ bellior temperata

& c. p̄cipua idcirco dare q; cali & clementi
flupū & qualitates abstrahat factūq; p̄cipū
art eiq; rāe nēitate obtinent; q; p̄cipū
libertate p̄cipua minime sint. Itaq; rāta hō
p̄cipū alijq; rōib; & affectib; imitant p̄cipū
nom̄ in rōib; s; nunc s; diffident hō

Respondet ad 5^m. Itaq; Ad 5^m. p̄cipua colligunt varietate. Cū nō aut factū
qualitates p̄cipiant quā hōes illa reddi p̄cipū
p̄cipū rōib; nūmū rōis occupant atq; ita
p̄cipū q; ditionib; & mutationib; nō p̄cipū

Quo bellior qualitates
tantū p̄cipiant quā
hōmies

auonodent. Veru^o in quora^o isti burloru^o n^ostin
 Ag q^o listat conho uerum e^o apud p^otes vide huc
 et col. 2. p^o 12. cum quo d^o d^o n^ostin
 eum illum xox e^o aliud q^ona facultatem qua^o
 dam quas qua sibi quom^o entia ut d^o d^o n^ostin
 p^otes q^ona q^ona facultat^o de phantasia, q^ona
 ut imaginatio qua b^onta fa^o nullo d^o d^o n^ostin
 ratiocinio s^o p^otes q^ona d^o d^o n^ostin quid
 sibi sit q^ona n^ostin & incomodum.

Vide - col.

Sto d^o d^o n^ostin Deum no^o p^otes p^otes n^ostin forma^o no^o Septim^o d^o d^o n^ostin
 est q^ona n^ostin & forma ut p^otes n^ostin includunt im^o p^otes
 nem q^ona d^o d^o n^ostin p^otes aut Deum sup^o
 here ca^o efficien^otem cu^o sit xox omniu^o p^otes n^ostin forma^o p^otes
 ator, exemplare cu^o sit exemplaris forma omniu^o
 onales cum ad ipsum tang^o ad fine^o ultim^o o^o
 referant: Vide non n^ostin d^o d^o n^ostin e^o d^o d^o n^ostin p^otes
 Magna & alijs - tricausalis. Hinc ille p^otes
 d^o d^o n^ostin d^o d^o n^ostin cu^o ca^o 2da p^otes se solo fa^o ca^o
 2da tm^o itligenda e^o et ca^o efficien^oti & finali
 xmo aserunt p^otes o^o effect^o minim^o labore Septim^o d^o d^o n^ostin
 duas causas ut^o efficien^otem cum nihil e^o se fiat
 & finem cu^o nihil frustra fiat saltem respectu
 ar^o v^otes. p^otes d^o d^o n^ostin exp^otes n^ostin
 coland^o est licet omniu^o & ca^o con^o no^o p^otes d^o d^o n^ostin
 ita p^otes sit ut ubiq^o resp^otes finis & efficien^o
 resp^otes et n^ostin & forma, q^ona q^ona duo h^oca^o

Septim^o d^o d^o n^ostin

Deo d^o d^o n^ostin p^otes n^ostin forma^o p^otes

p^otes

Septim^o d^o d^o n^ostin

Quom^o d^o d^o n^ostin p^otes itligendum

gna in Substis corpis non dant quantitatibus duo
 priora inueniantur. Illud in epia conuersione
 ubi unq; eorum finis eorum efficiens & e conuer
 so: Nam quod est pp finem pendet a fine ali
 equo finis no uera caa dicitur: Quicquid no pen
 det ab alio ex se non est esse ac fiti relictu
 in initium abit: Oe aut q em pti est regentem
 iam a quo in ee aduocant & con eductant de corpore
 pti efficiens & actus; hae aut caa e efficiens q ac q et i
 finem q pti con
 iura
 no et et caa efficiens. Quod aut nullo
 rei efficiens caa conueniat cui no et fiti
 competat probat: qa quod ab efficiens caa fit
 p actionem aliquam fit; & ois actio perdat
 bonu & finem q quod a caa efficiens fit p
 finem aliquem fit adeoq; necis finem fit
 uendicat. Item q non est causam efficiens
 no est esse ab alio s a se: q et esse a se
 est pp se & no pp aliud: Non q fiti et unq
 gra fit. Illud quod certum est quod unq
 ma & forma q part esse formam finale esse
 dere; in talia non possunt habere esse a se ali
 adeo necesse fit ea ab alio & aliunq gra fieri.

Nota bene.

pti efficiens & actus
 finem q pti con
 iura

Ad qlibet caate
 conuersione quadam
 ita dicitur uarietas
 conuenit.

@ amodo pti reatis q oia causam gna
 monstrare dr; qa no ad quibet reate conuenit

quodlibet quatuor partita causarum varietas generat.

Quo dicitur Aristoteles Efficiens & finis esse sibi mutuo quantum ad hoc.

aut ob idem finem indicat. Et quo dicitur illi

2ab: 2do d nobis d mouet eis qd tota

anc et Magna: de efficientibus agit pp finem;

Non omnes effectus de causis finalibus h. illa h.

alterius gratia efficiunt V.g. Motus mang qd efficiunt

ob aliam pp finem hinc ubi: Illi u. n. g. 2ab: q. pp

le expectat causam finalem nullam tunc ut con-

tas qd pp se expectat ab amica. Verum hoc dicitur

nonnulla qd si p dicitur auctor scribit no usq. ad o

dati uera. Nam efficiens se agit pp finem ut

se facit: qd et omnes effectus ab ipso produciunt

finem. Hinc no hinc e. ex artibus Cosmologia pbr.

quia qd omnes effectus ab efficiente produciunt qd ubi

abilis alq. referuntur in finem nullum sine bo

fine mali. Deinde posito est qd impossibile qd

quis effectus ab efficiente produciunt referri con-

tinari no possit in alium finem; in illo ipse esse

alq. alia ratione qd dicitur e. et finis. qd bonum qd p

due bonum sine finem: qd aptum qd effectibus

conuenit alq. ab eodem expectat. Sic contemplatio

finis seu causa finalis autem quatenus ea non habeat causam finalem.

apponit ad sui amorem allinit. qd et contemplatio

causam finalem. Nam hinc causa finalis

Reijunt 2ab:

Obiectio

& ee caatuz a caa finali no differunt. Si dicat
eam tamen modo ee caa finali q post ee mediu domi
pauo qz glemptatez neg. no poe ee mediu dicit
pna: respectu aia qz. qd dicitur inquit loquuti

Solutio.

tunc hui caa finali ee mediu in dicitur: cu mlt
ipfu & efficiens effectuz aliqz dicitur qz qd
gsequenda dicitur tanqz mediu mtrauct. qz
Ag p caa finalem dicitur et efficiens qz
ut mstar fcti ut cum eodem zab. in 2. post.
doming. Hinc qta maior ois caa finalis p
ee mediu dicitur. neganda uti fuptr & pite
loquendo.

Caput Novum.

Hoc ultimo cap. soluit altera qstione supiori cap. p
positam vidz quomo res physica sint necesse
cessitates in rplum ponit quaru altera esse
pna dicitur ut solem oriri. Altera ex suppo
sitione ut equu hie abas si volare possit. sic in aliq
natibz necesse est mixtum corrumpi quoniam
e factu ex natura & consuetudine & necesse e animu
habe oculos. Primum e suptr necesse secundu
ex suppo sitione vidz si debeat videre. Quoru

Duplici ratione
= Sa.